

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 346. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr07val-shoot-idm139890592417600.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Laserne

Laserne blev trykt første gang i Folkekalender for Danmark 1869, der udkom december 1868.

Iflg. Bemærkninger er eventyret skrevet »længe før »*Gudfaders Billedbog*« [: 1867]« (26) under indtryk af nordmændenes kritik af dansk litteratur. Det hedder videre, at A skrev det »den kommende Sommer« hos Michael Drewsen på Silkeborg Papirfabrik, hvor han så de store kludebunker til papirfabrikationen.

En datering af eventyret på baggrund af Bemærkninger alene er imidlertid umulig, idet udtrykket »den kommende Sommer« ikke kan sættes i relation til noget foregående, og A.s oplysninger er da også i det hele taget ret problematiske.

Når A taler om sit ophold hos Drewsens i Silkeborg, kan det kun være hans tredje og sidste besøg i sommeren 1859. En kim til *Laserne* findes da også i en kladde til rejseskitsen Skagen med titlen Jylland, der blev skrevet i efteråret 1859. I forbindelse med Silkeborg nævnes her en historie om klude: J. (: i) Kludebunken (Viktor Waschnitius: H.C.Andersen's Eventyr »*Laserne*« og Spørgsmaalet: Norsk og Dansk. 1922. 35). På denne baggrund og på baggrund af bl.a. A.s ovennævnte bemærkninger om kendskabet til de norske digtere daterer Waschnitius eventyret til A.s Silkeborgophold 8.-10.9.1859 (46). Topsøe-Jensen har imidlertid påvist, at ideen til eventyret kan føres tilbage til april 1859 pga. flg. optegnelse i Optegnelsesbog 11,2 (Bl 11r): »»*Pære dansk*« og »*snyde norsk*«; den danske [P] det er to Pjalte i en Klude Bunke der tale sammen ved en Papirs Fabrique. De kjendte hinanden paa Sproget uagtet de to Sprog sagde den norske var saa forskjellige, som fransk og hebraisk. Den danske vilde nok være skandinavisk, ikke tydsk, hun sagde Børnepulver og ikke Kinderpulver; hun sagde »*Rovia*« og ikke *faxia*, for hun vilde ikke have Sproget blandet, det vilde heller ikke den norske, der gik til Fjelds for at faae det raat som det stod paa Aasen. De kjendte hinanden paa deres Bragesnak, troe nu ikke at dette er fortalt for at gjøre Nar af Danske og Norske, fy, nei det 347 er kun om [: en] Spot over *Laserne*, som de tale der. Las er Las i ethvert Land, de gjælde kun for Noget i en Kludebunke. - (Historien hedder: I Kludebunken). Tilfældet, Skjæbnen, vi tør ikke sige Vor Herre, lod det saa føie sig saa at den norske Klud blev et Papir hvorpaa en [dansk Poet] Normand skrev [en Ode] et Elskovs Brev til en dansk Pige og den danske Klud blev Manuskript for en Ode til Norges Fjelde; saadan gaer det. - « (FoF X 121).

I Dagbøger omtales eventyret først 14.5.1861, Rom: »Paa Hjemveien [fra Villa Albani] fortalte jeg Bjørnstjerne [Bjørnson] om mit Eventyr »*Laserne*«« (V 48). Eventyret kan da have ligget færdigt, men A fortæller måske blot sin digterven planen til et eventyr (jvf. HCAHolstein 79). Under alle omstændigheder skriver A i Bemærkninger (26), at eventyret blev henlagt og først trykt efter opfordringer fra danske og norske venner. Af Dagbøger fremgår det endvidere, at A længe har vaklet mht. titlen. 17.3.1862 fortæller han, at han var gæst hos prins Christian (IX): »Jeg læste »i Kludebunken«« (V 155), og under et ophold på Frijsenborg hedder det 17.6.: »Læste *Laserne* for dem, som ret gjorde Lykke« (VI 238), men 19.6.: »læst høit [...] »i Kludebunken«« (ib. 239). Begge titler bruges endnu 14.4.1868 (Dagbøger VIII 50) og 1.5.1868 (ib. 59).

Motivet med modsætningen mellem dansk og norsk havde A tidligere benyttet i *Elverhøi* (II 79ff), ligesom motivet med kludene, der bliver til papir, genfindes i *Flipperne* (II 165ff) og *Hørren* (II 209ff).

113.11Aas] egl. bjergryg; måske ordspil, vel for Aasen, den no. sprogforsker Ivar Aasen (1813-96), der arbejdede for genrejsningen af det no. sprog, landsmål. - **12***Brage-Snak*] egl. Brages samtaler i Snorres Edda; her ironisk om Grundtvigs arkaiske sprogbrug, jvf. dennes Bragesnak om græske og nordiske Myther og Oldsager (1844). - **17-18***Norge ... Amerika*] Eidsvoldforfatningen af 1814, en parallel til den amerikanske uafhængighedserklæring af 1776.

114.1*Pæreskuder*] nedsættende om mindre skib. - **5***sqvaldret*] udbredt gennem sladder, løs snak og pral. - **16***Bonitet*] beskaffenhed og værdi.